

Przykład zadania programowania nieliniowego

$$\min f(\mathbf{x}) = (x_1 - 2)^2 + (x_2 - 1)^2$$

przy ograniczeniach:

$$x_1 + x_2 \leq 2$$

$$x_2 \geq x_1^2$$

Zadanie programowania kwadratowego

$$\max_{\mathbf{x} \in X} f(\mathbf{x}) = 0.5 \mathbf{x}^T \mathbf{A} \mathbf{x} + \mathbf{b}^T \mathbf{x}$$

gdzie:

$$X = \{ \mathbf{x} : \mathbf{D}^T \mathbf{x} \leq \mathbf{e}, \mathbf{x} \geq 0 \}$$

Przykład zadania programowania kwadratowego

$$\min f(\mathbf{x}) = (x_1 - 2)^2 + (x_2 - 1)^2$$

przy ograniczeniach:

$$x_1 \geq 0, \quad x_2 \geq 0$$

$$x_1 + x_2 \leq 2$$

Przykład I Zadanie wyznaczania optymalnego ukształtowania autostrady

- Koszt budowy jest proporcjonalny do ilości podłoża dodawanego lub usuwanego
- T – długość drogi, $c(t)$ – wysokość terenu dla każdego $t \in [0, T]$
- Autostrada będzie budowana na nierównym terenie
- Należy wyznaczyć wysokość drogi $y(t)$ dla $\forall t \in [0, T]$

Założenia:

- ❖ Warunki początkowe trasy: $y(0) = a$
- ❖ Warunki końcowe trasy: $y(T) = b$
- ❖ Maksymalne nachylenie nie może przekraczać b_1 dla uniknięcia nadmiernych spadków:

$$|y'(t)| \leq b_1$$

- ❖ Należy graniczyć szybkość zmian nachylenia drogi (wycinanie garbów na jezdni):

$$|y''(t)| \leq b_2$$

Zadanie wyznaczania optymalnego ukształtowania autostrady

$y(t)$

$$\min \int_0^T |y(t) - c(t)| dt$$

Przy ograniczeniach:

$$|y(t)| \leq b_1 \quad dla \ t \in [0, T]$$

$$|\ddot{y}(t)| \leq b_2 \quad dla \ t \in [0, T]$$

$$y(0) = a$$

$$y(b) = T$$

Przekształcenie zadania:

Założenia:

- drogę należy podzielić na K równych odcinków o długości l , $k=1,...,K$
- zmienna sterująca: $u(t)=y(t)-c(t)$
- zmienna modelu dynamicznego: $x(t) = \dot{y}(t)$

Przyjmując oznaczenia: $y_1 = y$, $y_2 = \dot{y}$
 $c(k) = c_k$, $y_1(k) = y_{1,k}$, $y_2(k) = y_{2,k}$

Zadanie optymalizacji statycznej: $\min \sum_{k=1}^K |y_{1,k} - c_k|$

przy ograniczeniach: $y_{1,k} - y_{1,k-1} = y_{2,k-1}$ $y_{1,0} = a$ $y_{2,k} = b$

$$-b_1 \leq y_{2,k} \leq b_1$$

$$-b_2 \leq y_{2,k} - y_{2,k-1} \leq b_2$$

Powstało zadanie optymalizacji liniowej z ograniczeniami większościowymi i mniejszościowymi.

Przykład I. Zadania sterowania siecią dystrybucji wody minimalizujące zużycie energii elektrycznej

Dana jest sieć dystrybucji wody w postaci:

- m - węzłów,
- s - odbiorców z odpowiednimi potrzebami, w których utrzymywane jest odpowiednie ciśnienie oraz n łuków, $\sigma \in R^s$
- każdy łuk „ i ” charakteryzuje się przepływem y_i : $y \in R^n$

Opis sieci:

- spadek ciśnienia x_i na łuku „ i ”: $x \in R^n$ $x_i = r_i y_i^2 \operatorname{sgn} y_i + d_i$
gdzie: r_i - opór hydrauliczny łuku „ i ”
 d_i - różnica wysokości geodezyjnych łuku „ i ”

Ograniczenia wynikające ze struktury sieci:

I prawo Kirchhoff’a: $A y = \sigma$

A – macierz incydencji dla węzłów sieci wodociągowej,

II prawo Kirchhoff’a:

$$B x = 0$$

B – macierz oczkowa dla węzłów sieci wodociągowej.

Sterowanie siecią dystrybucji wody minimalizujące zużycie energii elektrycznej

$$\min f(y) = \sum_{i=1}^n f_i(y_i)$$

gdzie:

$$f_i(y_i) = x_i y_i = r_i y_i^3 \operatorname{sgn} y_i + d_i y_i$$

przy ograniczeniach:

$$A y = \sigma$$

$$B x = 0$$

$$x_i = r_i y_i^2 \operatorname{sgn} y_i + d_i$$

$$y \in R^n \quad x \in R^n \quad \sigma \in R^s$$

Przykład II: Znaleźć najlepszą liniową aproksymację nieznanej funkcji określonej poprzez tabelę 20 pomiarów.

Wyznaczyć optymalne wartości wektora współczynników $b=[b_1, b_2, b_3, b_4]$ formy liniowej :

$$y = b^T u$$

gdzie: u - wektor wielkości sterujących, y - wektor wielkości wyjściowych

Dane: tabela z 20 pomiarami wektora u wielkości sterujących oraz wektora wielkości wyjściowych $\tilde{y}_i$ $i = 1, \dots, 20$

dla następujących kryteriów jakości:

1. minimum sumy wartości bezwzględnych różnic między wartościami wektora wyjść a wartościami otrzymanymi z modelu liniowego:

$$\min [f(b) = \sum_{i=1}^{20} |\tilde{y}_i - y_i(b)|]$$

gdzie: $y_i(b)$ - wartości zmierzone wielkości wyjściowych

$i=1, \dots, 20$ - wielkości wyjściowe obliczone na podstawie

modelu

$$y_i(b) = b_1 u_{1i} + b_2 u_{2i} + b_3 u_{3i} + b_4 u_{4i}$$

Zadanie trudne do rozwiązania, ponieważ funkcja celu jest nie-różniczkowalna.

Równoważne zadanie programowania liniowego

➤ Wprowadzono nową zmienną: $z_i = |\tilde{y}_i - y_i(b)|$

Ø Zwiększenie wymiaru zadania: 24 zmienne niezależne

$$\min f(b) = \sum_{i=1}^{20} z_i$$

przy ograniczeniach:

$$-z_i \leq \tilde{y}_i - b_1 u_{1i} - b_2 u_{2i} - b_3 u_{3i} - b_4 u_{4i} \leq z_i$$

dla $i=1, \dots, 20$

Zadanie programowania liniowego:

Ø funkcja celu jest wypukła

Ø rozwiązano metodą dwufazową simpleks.

Wektor b optymalnych współczynników :

$$b_1 = 51,87 \quad b_2 = 1,232 \quad b_3 = -0,122 \quad b_4 = -1,08$$

Drugie kryterium jakości.

2. minimum sumy kwadratów różnic między wartościami wektora wyjść a wartościami otrzymanymi z modelu liniowego:

$$\min [f(b) = \sum_{i=1}^{20} (\tilde{y}_i - y_i(b))^2]$$

gdzie: $\tilde{y}_i$ $i=1,\dots,20$ - wartości zmierzone wielkości wyjściowych

$y_i(b)$ - $i=1,\dots,20$ - wielkości wyjściowe obliczone na podstawie modelu

$$y_i(b) = b_1 u_{1i} + b_2 u_{2i} + b_3 u_{3i} + b_4 u_{4i}$$

Zadanie programowania nieliniowego:

- **funkcja celu jest wypukła**
- **rozwiązano metodą gradientów sprzężonych w wersji Polak'a-Ribiere'y.**

$$b_1 = 39,28 \quad b_2 = 1,07 \quad b_3 = 0,16 \quad b_4 = -0,94$$

Wyniki identyfikacji zależą od wyboru kryterium optymalizacji i przyjętej dokładności obliczeń.

Metody numeryczne i optymalizacja
Dr inż. Ewa Szlachcic

Wydział Elektroniki PWr
AiR III r.

Zadanie programowania ilorazowego:

$$\text{extr } f(x) = \frac{c^T x}{d^T x}$$

$$f: X \rightarrow R^1$$

przy ograniczeniach:

$$c \geq 0, d \geq 0, x \geq 0$$

oraz

$$c \in R^n \quad d \in R^n \quad x \in R^n$$

$$Ax \leq b$$

$$\dim A = [m \times n]$$

$$b \in R^m$$

Przykłady praktycznych zastosowań:

- ❑ **Optymalne projektowanie procesów technologicznych**
- ❑ **Optymalne zarządzanie przedsiębiorstwem**
- ❑ **Poli-optymalne zadanie dla modelu gospodarki narodowej (np.: maksymalizacja konsumpcji i środków trwałych oraz minimalizacja poziomu zadłużenia zagranicznego gospodarki)**
- ❑ **Optymalne sterowanie procesem technologicznym**
- ❑ **projektowanie optymalnej struktury systemu (np. sieci komputerowej)**
- ❑ **Projektowanie optymalnego przepływu w sieciach (sieci dystrybucji wody, sieci dystrybucji gazu, sieci komputerowe)**
- ❑ **Minimalizacja kosztów, maksymalizacja zysków w przedsiębiorstwie**
- ❑ **Zadania optymalnego przydziału**
- ❑ **Zadania optymalnego rozmieszczenia (minimalizacja strat czy odpadów- optymalny rozkrój , optymalne cięcie, optymalny kształt)**

Zadanie optymalizacji polega na znalezieniu wektora zmiennych decyzyjnych $\mathbf{x}$, należącego do zbioru rozwiązań dopuszczalnych X w postaci:

$$X = \{\mathbf{x} \mid g_i(\mathbf{x}) \leq 0, \quad i = 1, \dots, m\}$$

takiego, że dla

$$\forall \mathbf{x} \in X$$

$$f(\hat{\mathbf{x}}) \leq f(\mathbf{x})$$

Co jest równoznaczne zapisowi:

$$\min_{\mathbf{x} \in X} f(\mathbf{x}) = f(\hat{\mathbf{x}})$$

Punkt $\hat{\mathbf{x}}$ - minimum globalne funkcji $f(\mathbf{x})$ na zbiorze X